

1 הוא לְאִפּוּקֵי – להוציא מִדְּרָבֵי יוֹסִי – ממה שאמר רבי יוסי במשנה,
2 שאין בכור נשחט אלא על פי מומחה.

3 והדין השני שאמר רב חייה בר עמרם, ששִׁלְשָׁה מִפְּרִיָן אֶת הַנֶּדֶר,
4 בְּמִקּוֹם שֹׁאֵין חֲכָם, הוא לְאִפּוּקֵי – להוציא מִדְּרָבֵי יְהוּדָה – ממה
5 שאמר רבי יהודה, דְּתַנְיָא, הַפֶּרֶת נְדָרִים בְּשִׁלְשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,
6 צָרִיךְ שִׁיהִיה לַפְּחוֹת אֶחָד מֵהֶם חֲכָם, והשמייענו רב חייה בר עמרם
7 שהלכה כחכמים, ששלשה. אף אם אין אחד מהם חכם, מתירים את
8 הנדר.

9 הגמרא מבארת מי נקרא חכם בדברי רב חייה: רב חייה אמר,
10 שְׂבָמְקוֹם שֹׁאֵין חֲכָם שלשה מתירים את הנדר, ומבואר מדבריו,
11 שבמקום שיש חכם, אין צריך שלשה כדי להתיר את הנדר, אלא
12 החכם לבדו מתיר את הנדר. מבררת הגמרא: בְּגוֹז מֵאֵן – כמו מי
13 צריך להיות החכם כדי להתיר את הנדר ביחיד. מבארת הגמרא:
14 אָמַר רַב נְחֵמָן, בְּגוֹז אֲנִי – אני, כלומר חכם כמותי.

15 הגמרא מבארת את דעת רבי יהודה. שנינו בברייתא: רַבִּי יְהוּדָה
16 אוֹמֵר, שהשלשה שמתירים את הנדר, צריך שיהיה לכל הפחות
17 אֶחָד מֵהֶן חֲכָם. שואלת הגמרא: מִכָּלָל – משמע מזה שסובר רבי
18 יהודה, דְּהֵנָּה – שהשנים האחרים די שיהיו כָּל דָּהוּ – כל שהם,
19 כלומר אפילו עמי הארץ ראוים להצטרף, וקשה, שעמי הארץ ודאי
20 אין יכולים להצטרף לשלשה, שהרי הם כמי שאינם. מבארת הגמרא:
21 אָמַר רַבִּינָא, מה שאמר רבי יהודה שאחד מהם חכם, אין הכוונה
22 שהשנים האחרים אין צריך שיהיו חכמים כלל וכלל, אלא די שיהיו
23 בדרגה דְּמִסְתַּבְּרֵי לִיהּ יֻכְבַּר – שכשמלמדים אותם הלכות נדרים,
24 למדים הם ומבינים מה שלמדום, ואותו אחד שהוא חכם ילמד את
25 השנים הנוספים.

26 שנינו במשנה: רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִפִּילוּ יֵשׁ שֵׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה בּו'
27 אינו נשחט אלא על פי מומחה.

28 אָמַר רַב הִנְנָאל אָמַר רַב, אֵין הֶלְכָה בְּרַבֵּי יוֹסִי. שואלת הגמרא:
29 פְּשִׁיטָא – הלא פשוט שכן היא ההלכה, שהרי בכל מקום הכלל הוא
30 שְׂיִחִיד וְרַבִּים הֶלְכָה בְּרַבִּים. משיבה הגמרא: הוצרך רב להשמייענו
31 שהלכה כרבי יוסי, דְּאֵיהּ דְּתִימָא – שגמא תאמר, שאף שבכל מקום
32 הלכה כרבים כאן ההלכה כרבי יוסי, כיון שנמוקוּ (–טעמו) עָמּוּ,
33 שהיה רבי יוסי מביא תמיד טעם לדבריו, קָא מְשַׁמַּע לָן – משמייענו
34 רב שאין אומרים כן אלא הלכה כחכמים.

35 לעיל (ל) אמר רבי ירמיה בר אבא, ששלשה שאינם מומחים מתירים
36 את הבכור במקום שאין מומחה, והסתפק רבי יהודה, אם רב ירמיה
37 אמר דין זה בשם רב או בשם שמואל, ועתה רוצה הגמרא לפשוט
38 שרב ירמיה אמר כן בשם שמואל. אומרת הגמרא: תְּפִשׁוּם מִהָא –
39 יש לך לפשוט מדברי רב אלו, דְּהָךְ קַמְיִיתָא – שאת המימרא
40 הראשונה שאמר רבי ירמיה בר אבא (לעיל ל) ששלשה מתירים את
41 הבכור במקום שאין מומחה, מְשַׁמֵּיה דְּשְׂמוּאֵל אִיתְמַר – אמר כן
42 בשמו של שמואל, דְּאֵי מְשַׁמֵּיה דְּרַב – שהרי אם אמר כן בשם רבי,
43 קשה, תְּרַתִּי לְמַה לִּי – למה הוצרך רב להשמייענו שאין הלכה כרבי
44 יוסי, הרי אנו כבר יודעים שהוא פוסק כחכמים, ממה שאמר,
45 ששלשה מתירים את הבכור, שדין זה הוא כדעת חכמים. דוחה
46 הגמרא: יֵשׁ לוֹמַר שֶׁאֵין רַבִּי יְרֵמְיָה בַר אַבָּא אָמַר דִּין זֶה בְּשֵׁם רַב,
47 ואמנם לא אמר רב את שתי המימרות הללו אלא רק מימרא אחת,
48 וְהָיָא מִכָּלָל דְּהִתְיַתְּהּ אִיתְמַר – והמימרא השנייה נלמדה מתוך
49 המימרא הראשונה, ונאמרה אף היא בשם רב, אבל לא אמר אותה
50 רב כצורתה. כלומר, שרב אמר ששלשה מתירים את הבכור, ומוזה
51 למדו שסובר רב שאין הלכה כרבי יוסי.

משנה

52 המשנה דנה במי שעבר ושחט בכור שלא התירו חכם, ומכר את
53 בשרו לאחרים: הַשְׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר שְׂהִיָּה בּו מוֹם, ומכר את בשרו
54 לאחרים, וְנִדְרַע שְׂלָא הִרְאָהוּ לַחֲכָם, כדי שיתיר את מומו קודם
55 ששחטו, ונמצא שמכר בשרו בכור שיתכן שלא היה בו מום קבוע. מַה
56 שְׂאֲבָלוּ הַלּוֹקָחִים, הרי כבר אָבְלוּ, וְקִנְסוּ אֶת הַמוּכָר שִׁתְּוִיר לָהֶם
57

58 את הַדְּמִים, כיון שנתן להם דבר האסור. ומה שְׂלָא אָבְלוּ הַלּוֹקָחִים,
59 הַבֶּשֶׂר יִקָּבַר, כיון שבשר בכור תם אסור בהנאה, וְיִתְוִיר לָהֶם אֶת
60 הַדְּמִים.

61 מוסיפה המשנה דין זה אף במי שמאכיל בשר טריפה: וְכֵן הַשְׁוֹחֵט
62 אֶת הַפֶּרֶה וּמְכָרָה לְאֲחָרִים, וְנִדְרַע שְׂהִיָּה מְרַפֵּה, מַה שְׂאֲבָלוּ
63 הַלּוֹקָחִים, וְצָרִיךְ הַמוּכָר לְהַחזִיר לָהֶם אֶת הַדְּמִים, ומה שְׂלָא
64 אָבְלוּ, הֵם (–הַלּוֹקָחִים) יִתְוִיר לּוֹ אֶת הַבֶּשֶׂר, שהבשר מותר בהנאה,
65 שיכול הוא למוכרו לגויים, וְהוּא (–הַמוּכָר) יִתְוִיר לָהֶם אֶת הַדְּמִים.
66 ואם מְכָרָהוּ הַלּוֹקָחִים לְעוֹבְדֵי פוֹכְבִּים, אוֹ שְׁהַטִּילוּהוּ לַבְּלָבִים,
67 מכיון שלא גרם המוכר ללוקחים שום איסור, אינו צריך להחזיר להם
68 את כל הדמים, אלא יִשְׁלְמוּ לוֹ רַק דְּמֵי מְרַפֵּה – כפי השווי של בשר
69 טריפה, והיינו, שצריך הוא להחזיר להם את ההפרש שיש בין מה
70 ששילמו לו, לבין דמי בהמה טריפה.

גמרא

71 הגמרא מביאה ברייתא שרבי שמעון בן אלעזר חולק על הדין
72 המבואר במשנה: תִּנּוּ רַבֵּנּוּ בְּרִייתָא, הַמוּכָר בֶּשֶׂר לְהַבְּרִי, וְנִמְצָא
73 שהוא בֶּשֶׂר שֶׁל בְּכוֹר שֶׁלָּא הִיָּה בּו מוֹם קוֹדֵם שִׁשְׁחָטוּ. או שמכר לו
74 פִּירוֹת, וְנִמְצָאוּ שֶׁהֵם מְבָלִים – פירות שלא ניטלו מהם תרומה
75 ומעשרות. או שמכר לו יָיִן, וְנִמְצָא שֶׁהוּא יָיִן נָסֵף. בכל אלו מה
76 שְׂאֲבָלוּ הַלּוֹקָחִים, אָבְלוּ, וְיִתְוִיר לָהֶם הַמוּכָר אֶת הַדְּמִים, שכיון
77 שהאכילם איסור, קנסו אותו שיתיר להם את המעות. רַבִּי שְׁמַעוֹן
78 בֶּן אֱלֵעָזָר אוֹמֵר, לא בכל הדברים האסורים שנמכרו צריך להחזיר
79 ללוקח את כל הדמים, אלא אם מכר דְּבָרִים שֶׁהִנְפֵּשׂ קֶצֶה
80 (–מואסת) בָּהֶן, יִתְוִיר לָהֶן אֶת כָּל הַדְּמִים, שכיון שהנפש מואסת
81 בהם, כשנודע להם, אין להם שום הנאה ממה שאכלו. וְאִם מִכַּר
82 דְּבָרִים שֹׁאֵין הִנְפֵּשׂ קֶצֶה (–מואסת) בָּהֶם, כיון שנהנו הלוקחים מן
83 האיסורי הנאה, אינו צריך להחזיר להם את כל הדמים, אלא יִנְבֵּה
84 לָהֶם אֶת הַדְּמִים, ויחזיר להם את ההפרש שיש בין הדמים שהם
85 נתנו, לשווי ההנאה שהיתה להם. שסובר רבי שמעון בן אלעזר, שלא
86 קנסו חכמים שיהיה צריך המוכר להחזיר את כל הדמים, אלא צריך
87 הוא להחזיר כפי הדין. ואמנם אין הלוקחים צריכים ליתן לו את כל
88 הדמים, כיון שמכר להם דבר שהוא איסור הנאה, אבל צריכים הם
89 ליתן לו כפי מה שנהנו ממה שמכר להם. וְאֵלּוּ הֵן דְּבָרִים שֶׁהִנְפֵּשׂ
90 קֶצֶה (–מואסת) בָּהֶן, נְבִילוֹת וּמְרִיפוֹת שְׂקָצִים וְרִמְשִׁים. וְאֵלּוּ הֵן
91 דְּבָרִים שֹׁאֵין הִנְפֵּשׂ קֶצֶה (–מואסת) בָּהֶן, בְּכוֹרוֹת שֶׁלָּא הִיָּה בָּהֶם
92 מוֹם, מְבָלִים – פירות שלא הפרישו מהם תרומה ומעשרות, וְיָיִן נָסֵף.
93 אף שסובר רבי שמעון בן אלעזר שצריך לשלם למוכר כפי מה
94 שנהנה ממה שמכר לו, מכל מקום אין צריך לשלם אלא כשהיה
95 למוכר הפסד במה שמכר לו, שאם לא היה מוכר לו היה יכול המוכר
96 להנות ממנו, שאם לא היה יכול להנות ממנו, אין הלוקח צריך לשלם
97 לו כלום, כיון שיכול לומר לו, לא הפסדתי לך כלום. מבארת הגמרא,
98 ממה ההפסד שנגרם למוכר בכל אחד מהדברים שמבוארים בברייתא.

99 שואלת הגמרא: בְּכוֹר [יִנְבֵּה], וכי כשמכר לו בכור, הדין הוא שרק
100 מנכה הלוקח מהדמים, אבל נוטל המוכר מקצת מהדמים, וְלִמָּא
101 לִיהּ – הלא יכול לומר הישראל הלוקח לכהן שמכר לו, מֵאֵי
102 אִפְסְתִּידָךְ – איזה הפסד נגרם לך במה שנהנית ממך, הרי אף אם היה
103 הבכור נשאר אצלך, היה אסור בהנאה וחיוב קבורה. משיבה הגמרא:
104 לֹא צָרִיכָא – אין הברייתא מדברת, אלא בְּגוֹז דְּרַבִּין לִיהּ – שמכר
105 לו בשר מְבָקוֹם מוּמָא – מאותו המקום שהיה המום בבכור, דְּאָמַר
106 לִיהּ – שאומר המוכר ללוקח, היה לי הפסד במה שנהנית ממה
107 שמכרתי לך, דְּאֵי לָאוּ דְּאֲבָלִית – שאם לא היית אוכל את הבשר,
108 הָיָה מְחֻיָּנָא לִיהּ – הייתי מראה את הבשר לחכם, וְשָׂרִי נִיְהִלִּיהּ –
109 והיה מתיר לי החכם את הבכור, כְּשִׁיתָ רַבִּי יְהוּדָה, שאמר לעיל
110 (כח) שאף לאחר שנטחש הבכור, אם רואה החכם שהמום שהיה בו
111 הוא מום קבוע, מותר לאכול את הבכור.
112 שואלת הגמרא: כשמכר לו מְבָלִים, איזה הפסד היה למוכר במה
113 שנהנה הלוקח. משיבה הגמרא: שאומר המוכר ללוקח, הפסדתי לי
114

34 וַיֵּאֱמַר מוֹצִיאָה טִיפֹת דָּם. רַבִּי יוֹסִי בֶן הַמְּשׁוּלֵם אָמַר, רַק אִם הִיא
35 יִבְשָׁה עַד כְּדֵי שֶׁתֵּהָא נִפְרָקֶת - שֶׁתִּתְפַּרֵּר כִּאֲשֶׁר יִמְשָׁמוּ בָּהּ.

גמרא

36 שנינו במשנה ארבעה אופני מומין באוזן הבכור. מקשה הגמרא:
37 אָמַר - למה חסרונות אלו נחשבים מומים, והרי לגבי מומי בכור
38 שנאמר בפסוק (דברים טו כא) 'פֶּסַח וְעוֹר' כְּתִיב, ומשמע שרק מומים
39 אלו מתירים לשחוט ולאכול בלא הקרבה, ולא אחרים. מתרצת
40 הגמרא: כְּתִיב נָמִי (שם) 'כִּי יְהִי בּו מוֹם', ומשמע שיש מומים
41 נוספים.

42 שואלת הגמרא: וַאֲימָא - ואולי פסוק זה נדרש במדת כלל ופרט, 'כִּי
43 יְהִי בּו מוֹם' כָּלֵל, שמשמעו כל מום, 'פֶּסַח אוֹ עוֹר' פֶּרֶט, כָּלֵל
44 ופֶרֶט, אִין כָּלֵל אֵלָא מַה שֶּׁפֶּרֶט, פֶּסַח וְעוֹר אִין - נחשבים מום
45 לשחוט עליהם, אבל מִדִּי אַחֲרֵינָא לֹא - מומים אחרים לא, ומנין
46 שניתן לשחוט בכור גם על מומי האוזן. משיבה הגמרא: כיון שחזר
47 הכתוב ואמר 'בֶּל מוֹם רָע', הרי חזר וְכָלֵל, וְכָלֵל וְפֶרֶט וְכָלֵל, אִי
48 אֵתָה דִן את הכלל אֵלָא כְּעִין הַפֶּרֶט, מַה הַפֶּרֶט 'פֶּסַח וְעוֹר' מְפֹרָשׁ
49 בו שאין שוחטין אלא על מומין שְׁבָגְלוּ וַאֲיֵן חוּרְרִין - שאין להם
50 רפואה, אָף כֵּל מוֹמִין שְׁבָגְלוּ וַאֲיֵן חוּרְרִין, כגון ארבעה מומים
51 שבאוזן הבכור, שוחטים עליהם, אָךְ לֹא שאר מומים.

52 שבה הגמרא ושואלת: וַאֲימָא נדרש כך, מַה הַפֶּרֶט 'פֶּסַח וְעוֹר'
53 מְפֹרָשׁ בו שאין שוחטין אלא על מומין שְׁבָגְלוּ וְכָלֵל מְפֹרָשׁ, שְׁבָגְלוּ
54 שְׁהָרִי פֶסַח אִינוּ יִכּוּל לִלְכַת, ועיור אינו רואה, וְמוֹמִם אִינוּ חוּרְרִין -
55 אין לו רפואה, אָף כֵּל מוֹמִין שְׁבָגְלוּ וְכָלֵל מְפֹרָשׁ וַאֲיֵן חוּרְרִין -
56 שוחטין עליהם, אֵלָמָה תֵּנִן - ולמה שנינו במשנה נִפְרָקֶת אֲזִנּוּ מִן
57 הַחֶסְהוּם וְלֹא מִן הָעוֹר, והרי אינו מונע את השמיעה ומבטל מלאכת
58 האוזן. משיבה הגמרא: כשחזר הכתוב ואמר 'בֶּל מוֹם רָע' שמשמעו
59 שכל מום מתיר לשחוט, הרי רִיבּוּיָא הוּא, ואינו נדרש במדת כלל
60 ופרט וכלל, ולכך גם מומין שבאוזן מתירים.

61 מקשה הגמרא: אִי הֲכִי, שהכתוב מרבה כל מום שהוא, מוֹמִין
62 שְׁבָסְתֵר נָמִי (-גם) יהיה מותר לשחוט עליהם, אֵלָמָה תֵּנִן - ולמה
63 שנינו להלן (ט) לגבי מומין שבפה, חוּטִין הַחִיצוֹנוֹת - חניכיים
64 הקדמיות, שְׁנַפְנָמוּ - שנחסר מהם קצת, וְשִׁנְנָמוּ - או שנחתכו
65 לרוחבם מלמעלה, אָף שֶׁלֹא חָסַר מֵהֶם, וְהַפְּנִימִיּוֹת - וכן החניכיים
66 האחוריות שבהם קבועות השיניים הגדולות, שְׁנַעְקָרוּ לגמרי
67 ממקומם.

1 במה שנהנית מהפירות, שאילו לא היית אוכל את הפירות, הָוָה
2 מִתְקַיְנָנָא לָהּ וְאִכְלָנָא לָהּ - הייתי מתקן את הפירות, שהייתי
3 מפריש מהם תרומה ומעשרות, והייתי יכול לאוכלם.
4 שואלת הגמרא: כשמכר לו יֵין נֶסֶךְ, מה הפסיד המוכר במה שנהנה
5 הלוקח. משיבה הגמרא: כאן מדובר שלא מכר לו יֵין שכולו יין נסך,
6 אלא יין נסך על יְדֵי תְעוּבָתָה, שהיה היין נסך מעורב עם יין כשר,
7 ואומר לו המוכר, אילו לא היית שותה את היין, הייתי יכול להנות
8 ממנו, וְקָדַעַת רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, שסובר שיש תקנה ליין זה.
9 דְתַנֵּן (ע"ז ע"ד), יֵין נֶסֶךְ - יין שנתנסך לעבודה זרה, שְׁנַפֵּל לְבוֹד, כִּי
10 - כל היין שבכור אִסוּר בְּהִנָּחָה, משום שיש נסך אוסר בכל שהוא.
11 רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר, תערובת יין נסך בכור אינה אוסרת
12 בהנאה את כל הבור, אלא יִמְכַר כִּי לֹא - כל היין שבכור לְעוֹבְדֵי
13 כּוֹכָבִים, ויטול מהעובד כוכבים מעות עבור כל היין הנמצא בכור,
14 חוּץ מִדְּמֵי יֵין נֶסֶךְ שֶׁבּוּ הֵינּוּ כפי מה ששוה היין נסך שנפל בכור,
15 שאסור לו ליטול מעות מהנכרי עבור היין נסך, כיון שיש נסך אסור
16 בהנאה. וכיון שכן הפסידו הלוקח במה ששתה, ולפיכך ינכה לו מן
17 הדמים.

הדרן עלך כל פסולי המוקדשין

פרק ששי - על אלו מומין

משנה

21 נאמר בתורה לגבי בכור בהמה טהורה (דברים טו כא-כב) 'וכי יהיה בו
22 מום פסח או עור כל מום רע, לא תזבחנו לה' אליהך, בשערך
23 תאכלנו, ולמדו מכך שבכור שיש בו מום, נשחט לאכילת חולין.
24 ובמשנה זו מפורטים ארבעה סוגי מומים באוזן הבכור.
25 עַל אֵלוּ מוֹמִין שׁוֹחֲטִין אֵת הַבְּכוֹר -[בכור בהמה טהורה] ונאכל
26 כחולין, נִפְרָקֶת - נחסר אֲזִנּוּ מִן הַחֶסְהוּם - הסחוס שבתנוך האוזן,
27 אֵכָל לֹא שוחטין אם נפגם רק הָעוֹר, דהיינו האליה הרכה שבתחתית
28 האוזן, כי פגימה זו חוזרת ונשלמת, ומום עובר אינו מתיר לשחוט
29 בכור.
30 נִסְרְקָה אֲזִנּוּ, דהיינו שנוצר סדק בסחוס, אָף עַל פִּי שֶׁלֹא חִפְרָה
31 האוזן, וכן נִקְבָּה אֲזִנּוּ כשיעור הכנסת מֵלֵא פְּרִשְׁיָה - גרגיר של
32 מין קטנית בשלמות, או שְׁיִבְשָׁה, הרי זה מום ששוחטין עליו בכור.
33 אִיזוּהוּ יִבְשָׁה - מהו שיעור היובש שנחשב מום, כֵּל שֶׁתִּנְקַב האוזן,

7 חדשים. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי פְּהֵסִים בֶּן עֲרוּבָא, בְּגוֹרְגַתָּה,
8 אחת מהלח ואחת מהיבש.
9 אָמַר רַבָּא, בְּעֵי בְּמַעְרְבָא - דנו בני הישיבה בארץ ישראל, האם
10 לבדיקה זו די להאכיל את הבכור בְּגוֹרְגַתָּה רַק בְּסַעֲוֵדָה רֵאשׁוֹנָה
11 שאוכל בכל יום,

1 אֵלּוּל וְתִשְׁרִי יִבֶּשׁ, סבורה הגמרא עתה, שכונתו לומר, שמאכילים
2 אותו לח בזמן גידול לח, ויבש בזמן גידול יבש. דוחה הגמרא: דְּלִמָּא
3 כוונתו לומר, שפִּירֵי הָאֵלּוּל וְתִשְׁרִי שהם יבשים מאכילינן ליה
4 בְּאֶרֶץ וְנִיָּסָן, לאחר שאכל את החציר הלח הגדל באותו זמן, ועדיין
5 הוא לח, ונמצא שאוכל לח ואחר כך יבש באדר וניסן.
6 מבארת הגמרא: וְכִּמָּה מְאִכִּילִין אוֹתוֹ בכל יום מאותם שלשה

בכורות דף לו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קלא

60 על ידי הפול – קיסם חד מעץ, והסירה – קוף, והמחט, והמקדת, והמכתב – עט ברזל, תלמוד לומר (דברים טו ט) 'ולקחת את המרצע, מכאן שניתן לרצוע בעל דבר שנלקח ביד, דברי רבי יוסי ברי רבי יהודה. רבי אומר, כיון שנאמר 'מרצע', אין לרבות מולקחת' אלא רק דבר הדומה למרצע, מה מרצע מיוחד שהוא של מתכת, אף כל דבר שרצועים בו עבד עברי, צריך להיות של מתכת, וטול וסירה אינם של מתכת, ואינם כשרים לרצועה. וקתני בספא של ברייתא זו, אמר רבי, וידן בריה דרש, בשחן רוצעין את העבד, אין רוצעין בתוך האוזן, שהוא חלק הסחוס, אלא במילת – באליה, שהוא החלק הרך בתחתית האוזן. והכמים אומרים, הרי קבלנו מרבתינו שאין עבד עברי בהן נרצע, מפני שנעשה בעל מום, ונפסל לעבוד במקדש, ואם תאמר במילת – באליה של האוזן היו רוצעין, היאך עבד פתן נעשה בעל מום, והרי שנינו במשנה שפגימה בעור האוזן אינה מום, הא – אלא ודאי אין רוצעין אלא בגובה של אוזן. וכיון ששנינו שרציעה עושה מום, ורבי יוסי ברי יהודה אמר שאפשר לרצוע במחט, הרי שאף נקב של מחט שאינו כעדשה עושה מום, ואיך אמר רבי יוסי ברי יהודה לגבי בכור שרק נקב כעדשה עושה מום.

77 מתרצת הגמרא: אמר רב הונא בר קמינא, לא קשיא, כאן שנינו שרק נקב כעדשה עושה מום, מדובר במום המתיר את הבכור לשחוט ולאלכלו בלא הקרבה. ובאן – ובברייתא שנינו שגם נקב של מחט עושה מום, מדובר במום הבא לפסול את הכהן לעבודה. מבררת הגמרא: מאי 'ברשינה', אמר רב שרביא, היא מין הנקרא בזמננו 'הינדא'.

84 בעא מיניה רב הושעיא מרב הונא רבה, שיעור כרשינה שאמרו הוא בגודל ברשינה הנכנסת ויוצאה בנקב ברווח, או כפרשינה העומדת בו בדוחק, ואינה נכנסת ויוצאת. אמר לו רב הונא רבה, זו לא שמעתי, אבל בנידון פיוצא פה שמעתי – על ענין הדומה לו שמעתי שצריך שיהיה נכנס ויוצא. דתנן (אהלות פ"ב מ"ג) לגבי חלקי המת המטמאים באהל השרפה והתולגולת שחשרו, כמה יהיה החסרון בשדרה ולא יהא מטמא פאהל, בית שמאי אומרים, בחסרו שתי חוליות, ובית הלל אומרים, בחסר חוליא אחת. ומה הוא שיעור החסרון בגולגולת שלא תטמא, בית שמאי אומרים, אם חסר במלא כניסת מקדת, ובית הלל אומרים, בדי שאם יגמל כך מן הגולגולת של אדם חי, וימות מחמת חסרון זה. ויתבי – וישב רב חסדא וקמיבעיא ליה, שיעור זה של 'בדי שיגמל מן החי' וכמה הוא גודלו. אמר ליה רב תחליפא בר אבוימי לרב חסדא. הכי ו-כך אמר שמואל, שיעורו כמטבע סלע. ואיתמר בבית המדרש, רב ספרא אמר, שמעתיא אמר ליה – בלשון שמועה אמר זאת רב תחליפא, ורב שמואל בר יהודה אמר, מתניתא אמר ליה – בלשון משנה אמר זאת רב תחליפא. וסימניך – והרי לך סימן שלא תטעה מי אמר כך ומי אמר כך, מזה ש'תני רב שמואל בר יהודה, ויהודה, ויאמר ליה רב חסדא לרב תחליפא, אם כן, ששיעור 'כדי שינטל מן החי' הוא כסלע, הרי עשית את דברי בית שמאי שאמרו כמלא מקדה, ודברי בית הלל שאמרו כסלע, כדבר אחר, שהרי מצינו ששיעור מלא מקדח שוה לשיעור סלע. דתנן (כלים פ"ז מ"ג) לגבי חלון המעביר טומאה מבית לבית, מאור – חלון שאינו משמש אלא להכניס אור לבית, שלא נעשה בידו אדם, כגון חור שחררוהו מים או שרצים, או שנפחת חלק מהכותל מאליו, שיעורו להעביר טומאה מלא אגרוף גדול, וזהו אגרופו של בן אבטיח – שם אדם בעל בשר שהיה ידוע בזמן המשנה, כדבר רבאש גדול של אדם. אמר רבי יוסי, וישנו – שיעור אגרוף הוא כראש גדול של אדם. ואם נעשה החלון בידו אדם כדי לשמש להכנסת אור, שיעורוהו כמלא מקדה גדול של לשכה – המונח בלשכה בבית המקדש, וקודחים בו לצורך בית המקדש, שגודלו הוא כמטבע פונדיון האיטלקי – שבא מאיטליה, וכפלע נירזנית – מטבע סלע שנקרא על שם נירון קיסר, וישנו – ושיעורו הוא,

1 מדייקת הגמרא: נעקרי, אין – הרי זה מום, אבל אם רק נפגמו ונגממו, לא – אין זה מום, ולמה אינם בכלל ריבוי הכתוב שכל מום מתיר. מתרצת הגמרא: כדי להתיר בכור פגימה מום רע – מום גלוי שיש גנאי לבהמה, וליפא – וחניכיים, כיון שהם בתוך הפה אין גנאי לבהמה. מקשה הגמרא: אי הכי שכל מום שיש בו גנאי מתיר, למה צריך דווקא מום קבוע, והרי במום עובר נמי – גם יש גנאי לבהמה, אלא מה תנן – ולמה שנינו במשנה ולא מן העור – שיעור האוזן שנפגם אינו מתיר, משום שהוא מום עובר. מתרצת הגמרא: מום עובר סברא הוא שאינו מתיר בכור, השתא מיפרק לא פרקינן עלויה – כיון שאף לא פודים בהמת קדשים על מום זה, משחט שחטינו עלויה – וכי נתיר לשחוט בכור על ידי מום זה.

12 הגמרא מביאה מקור שאין פודים בהמת קדשים במום עובר: דתניא, כתוב לגבי פדיון בהמת הקדש (ויקרא כו א) 'ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקרבו ממנה קרבן לח', כבעלי מומין הפתוח – בהמה טמאה' מדבר, שכיון שאינם ראויים להקרבה, הרי הם כבהמה טמאה, ועל כך נאמר (שם כו ב) 'העריך הכול אתה', לומר שאפשר לפדותה, אתה אומר כבעלי מומין שנפדו הפתוח מדבר, או אינו מדבר אלא כבהמה טמאה ממש, וכגון שהקדישה לבדק הבית, כשהוא אומר לגבי בהמה טמאה (שם כו כז) 'ואם כבהמה הטמאה ופדה בערכך, הרי פדיון כבהמה טמאה אמור, הא מה אני מקיים 'בהמה טמאה אשר לא יקרבו ממנה', הוי אומר זה בעלי מומין שנפדו. יכול יפדו אפילו על מום עובר, תלמוד לומר 'אשר לא יקרבו ממנה קרבן לח', ומשמע רק מי שאינה קריבה כל עיקר, נפדית, יצתה בהמה זו, שאינה קריבה היום אלא למחר – לאחר זמן, לאחר שיתרפא המום, שאי אפשר לפדותה.

26 הגמרא מתרצת באופן נוסף למה אין שוחטין בכור על מום עובר: איבעית אימא – ואם תרצה אמור, אם כן, שגם מום עובר נחשב מום, 'פסח ועור' שהם מומים קבועים למה לי – למה נאמרו, והרי די במום עובר, ובהכרח שאין שוחטין בכור על מום עובר.

30 שנינו במשנה: נדרקה אף על פי שלא חדרה. הגמרא מביאה ברייתא במומים שנעשו בידי שמים: תנו רבנן, הפרק באזן פוסל בכל שהוא, הנקימה פוסלת בין שנעשתה בידי אדם, בין שנעשתה בידי שמים, וכבר בלידתו היתה אנו פגומה. מבררת הגמרא: מכלל, הפרק שנעשה בידי שמים, לא פוסל, שהרי רק בפגימה שנינו שפוסלת בידי שמים. דוחה הגמרא: אלא כך תגיה את דברי הברייתא, סדק וגם פנימה פוסלים בין בידי שמים בין בידי אדם, וכמה שיעור פנימה, בדי שתהדר בה ציפורן – שהצפורן מתעכבת במקום הפגימה.

38 שנינו במשנה: נקבה מלא וכו' כרשינה. הגמרא מביאה ברייתא בשיעור הנקב: תנו רבנן, כמה שיעור נקיבת האוזן המתיר בכור לשחטה, מלא פרשינה – גרגיר של מין קטנית. רבי יוסי ברי יהודה הפך, כבעדשה. ואיזו היא 'בשה', אם התיבשה עד כדי שאם תינקב ואינה מוציאה טיפת דם. רבי יוסי בן המשולם אומר, שיעור יבשה עד כדי שתהא נפרכת אם ימשמשו בה.

46 תנא – שנינו בברייתא, קרובין דבריהן להיות שוין. מבררת הגמרא: דבריהן דמאן – על דברי איזה תנאים אמרה זאת הברייתא. אילימא על מחלקותם דתנא קמא ורבי יוסי בן המשולם בשיעור של יבשה, הלא טובא איבא – הרי יש ביניהם חילוק רב. אלא כוונת הברייתא על מחלקותם דתנא קמא ורבי יוסי ברי יהודה בשיעור נקיבת האוזן, אם כעדשה או כמלא כרשינה, ועל זה שנינו בברייתא 'קרובין דבריהן להיות שוין', כי הכרשינה אינה גדולה הרבה מהעדשה.

54 מקשה הגמרא סתירה בדברי רבי יוסי ברי יהודה: רבי יוסי ברי יהודה אומר, ששיעור נקב בעדשה, אין – נחשב מום, כצדי – [פחות] מבעדשה לא נחשב מום. מקשה הגמרא: ורמינהי – והרי שנינו בברייתא על הפסוק האמור בעבד עברי הנרצע (דברים טו ט) 'ולקחת את המרצע ונתת באזנו ובלת', אין לי – איני יודע מפסוק זה אלא שניתן לרצוע במרצע – כלי ברזל דק וראשו חרי, מנין לרבות רציעה